



KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Landskapslag om ändring av landskapslagen om rundradioverksamhet

1994-95

nr 5

FR nr 24

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar en ändring av landskapslagen om rundradioverksamhet (117/93). Genom förslaget kriminaliseras underlåtenheten att betala TV-avgift inom föreskriven tid samt försummelsen att anmäla TV-innehav.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att det i framställningen ingående lagförslaget förkastas och hemställer samtidigt om att landskapsstyrelsen inkommer med ett nytt förslag efter övervägande av huruvida det vore mer ändamålsenligt att underlåtenheten att betala TV-avgift eller anmäla TV-innehav medför förhöjd avgift eller straffas med ordningsbot i stället för böter.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

I sitt betänkande nr 8/1992-93 konstaterade kulturutskottet att lagtingets första beslut om antagande av landskapslagen om rundradioverksamhet ledde till att underlåtenhet att betala i lagen avsedd avgift inte var en brottslig handling, något som uteslöt möjligheten till att via polisundersökning utreda försummelsen och att vid konstaterad försummelse utdöma böter. Republikens president hade därtill förordnat att den bestämmelse i lagtingsbeslutet, enligt vilken landskapsstyrelsen skulle ha rätt att låta verkställa undersökning för att utreda om någon undandragit sig skyldigheten att betala avgift, skulle förfalla varför den nya lagen inte medgav möjlighet att förelägga vite för att få tillträde till utrymme där TV-mottagare kan finnas. Utskottet konstaterade att landskapsstyrelsens kontrollmöjligheter därigenom försvagats men valde ändå att omfatta framställningen. Dock ansåg utskottet det angeläget att landskapsstyrelsen följer utvecklingen för att snarast vidta åtgärder om en ökad underlåtenhet att betala avgifter kan konstateras.

Landskapsstyrelsen har nu enligt framställningen kunnat konstatera att inkomsterna från TV-avgifterna sjunkit med 7,2 procent jämfört med året innan och att betydligt fler än beräknat alltså avstått från att betala den lagstadgade TV-avgiften. Landskapsstyrelsen avser därför att förbättra informationen om TV-avgiften och föreslår i framställningen en ändring av landskapslagen om rundradioverksamhet så att den som inte betalat TV-avgiften inom utsatt tid eller som underlåtit att anmäla TV-innehav skall dömas till böter.

Utskottet delar landskapsstyrelsens uppfattning att de minskade inkomsterna från TV-avgifterna föranleder åtgärder. Det är också enligt utskottets mening angeläget att informationen om skyldigheten att betala avgiften förbättras liksom de praktiska möjligheterna för kontrollanten att med hjälp av postens register och befolkningsregistret utföra kontrollen av vilka som innehar TV utan att betala avgift.

För att lagens efterlevnad skall vara så god som möjligt finner utskottet det av allmänpreventiva skäl vara orsak att på sätt eller annat sanktionera försummelsen att betala TV-avgift och anmäla TV-innehav. De påföljder som kan komma i fråga är fängelse, böter, ordningsbot och förhöjd TV-avgift. Till skillnad från fängelse, böter och ordningsbot, utgör förhöjd TV-avgift inte en straffrättslig påföljd. Landskapsstyrelsen har med tanke på att årsavgiften för innehav av TV är ca 900 mark per år funnit det skäligt att den straffrättsliga påföljden begränsas till enbart böter. Eftersom det är fråga om en mindre försummelse anser kulturutskottet att det vore skäl att överväga andra administrativt enklare och mer ändamålsenliga alternativ såsom ordningsbot eller förhöjd TV-avgift.

Ordningsbot är ett förmögenhetsstraff som är fixerat till ett visst markbelopp. Det är avsett att vara en påföljd för mindre förseelser.

Enligt tidigare självstyrelselag hörde ordningsbot till rikets behörighetsområde men enligt den nu gällande självstyrelselagen hör bestämmelserna om ordningsbot till landskapets behörighet. Eftersom lagstiftningen hör till de områden som överfördes till landskapets behörighet genom den nya självstyrelselagen gäller lagens övergångsbestämmelser, enligt vilka den rikslagstiftning som gällde den 1 januari 1993 skall vara tillämplig i landskapet till dess att den upphävs genom landskapslag. Eftersom något sådant upphävande av rikslagen inte har antagits av lagtinget gäller fortfarande rikets ordningsbotslag i landskapet.

Ordningsbotslagen är en allmän lag som endast ger grunderna för ordningsbot. Lagen förutsätter att det i andra lagar stadgas om ordningsbot för vissa förseelser. Hittills har ordningsbot använts i fråga om trafikförseelser.

Ordningsbot föreläggs enligt ordningsbotslagen av polisman eller annan tjänsteman som utövar i lag stadgad övervakning. Den föreläggs genom att föreläggande som innehåller vissa uppgifter och som undertecknats av utfärdaren. Innan föreläggandet utfärdas skall den misstänkte höras. Föreläggandet delges omedelbart den som begått förseelsen och boten skall etableras inom två veckor.

Föreläggande om ordningsbot skall även innehålla anvisningar om hur vederbörande skall förfara för att få saken prövad i domstol. För verkställighet av ordningsbotsföreläggande

gäller samma regler som för verkställighet av laga kraft vunnna domar och om indrivning av böter. Ordningsbot kan dock, till skillnad från böter, inte omvandlas till fängelsestraff.

Ordningsboten är i fråga om trafikförseelser bestämd till vissa belopp. Den kan vara 40, 70, 140, 200 eller 400 mark beroende på förseelse. Den är alltså, vad gäller storlek, relaterad till brottets art och inte, liksom böter, till den försumliges inkomster. Tillsvidare har praxis varit sådan att inkomsterna från ordningsboten tillfallit staten trots att lagstiftningen tillhör landskapets behörighetsområde.

Eftersom ordningsboten inte föregås av polisanmälan med påföljande utredning och rättegång utan istället i regel innebär ett enkelt förfarande och en snabb påföljd vore boten enligt utskottets mening att föredra framom böter när det gäller försummelse i fråga om TV-avgift. Den snabba och tydliga påföljden är till fördel med tanke på det allmänpreventiva syftet även om förfarandet utesluter den retroaktiva betalningsskyldighet som i teorin kan komma i fråga vid utdömande av böter.

Trots att en förhöjd avgift inte är att betrakta som straff uppfattas den av den enskilde som kännbar under förutsättning att beloppet är tillräckligt högt, t.ex. dubbla avgiften. Fördelen med den förhöjda avgiften är att inkomsterna av den med säkerhet skulle tillfalla landskapet. Utskottet har dock inte närmare gått in på möjligheterna att och konsekvenserna av att införa en förhöjd avgift.

Eftersom landskapsstyrelsen enligt utskottets mening bör beredas tillfälle att ta ställning till de alternativa påföljderna och eftersom ändringen av straffet skulle medföra att hela landskapsstyrelsens lagförslag omformades utan sedvanlig beredning har utskottet valt att föreslå att lagförslaget förkastas samtidigt som en hemställan om att i brådskande ordning inkomma med nytt lagförslag riktas till landskapsstyrelsen. På så sätt bereds landskapsstyrelsen möjlighet att ta ställning till vilken påföljd som är mest ändamålsenlig. Om landskapsstyrelsen finner ordningsboten vara mest lämplig bör beslut också fattas om vem som skall bemyndigas att utfärda ordningsboten. Vidare bör landskapsstyrelsen i så fall överväga om boten skall vara fastställd till ett visst belopp eller om boten kan relateras till årsavgiften för TV-innehav. Dessutom kan landskapsstyrelsen överväga ändamålsenligheten av att utforma en landskapslag med allmänna bestämmelser om ordningsbot istället för den lag som nu gäller med stöd av självstyrelselagens övergångsbestämmelser.

Utskottet anser att botens storlek bör var kännbar, t.ex. i storleksordningen en årsavgift, för att uppfylla sitt allmänpreventiva syfte.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 3 april 1995 inbegärt kulturutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört lagberedningssekreteraren Hans Selander, äldre konstapeln Rolf Rajalin och kassachefen Tina Hietanen-Rauttu.

I ärendets avgörande behandling har deltagit ordföranden Olof Erland, vice ordföranden Björling samt ledamöterna Flodin, Liljhage och Lund.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget förkastar det i framställningen ingående lagförslaget samt

att Lagtinget hemställer om att landskapsstyrelsen i brådskande ordning till lagtinget inkommer med ett nytt lagförslag i ärendet.

Mariehamn den 30 maj 1995

Ordförande

Olof Erland

Sekreterare

Susanne Eriksson